

Sygn. akt V KK 456/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puzkarski

SSN Roman Sądej

Protokolant Barbara Kobrzyńska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej,

w sprawie **B. P.** oskarżonego z art. 157 § 2 kk

i **J. P.** oskarżonego z art. 217 § 1 kk,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 lipca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 3 lipca 2012 r., sygn. akt [...],

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Ś.

z dnia 21 lutego 2011 r., [...],

I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Z.;

II. zarządza zwrot opłaty kasacyjnej na rzecz oskarżyciela posiłkowego W. P.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ś. wyrokiem z dnia 21 lutego 2012 r. uznał:

1. oskarżonego B. P. za winnego tego, że w dniu 5 lipca 2011 r. w W., uderzył pięścią w twarz oraz kopnął w lewą stronę klatki piersiowej, złapał kończyną górną za szyję W. P., czym spowodował u niego obrażenia ciała pod postacią zażółcenia grzbietu nosa, delikatnych otarć naskórka w okolicy szyjnej przedniej i bocznej, zażółcone i nieregularne podbiegnięcia krwawe w okolicy piersiowo - podobojczykowej prawej o wymiarach 10,0 cm x 7,5 cm x 5,5 cm, bolesności uciskowej i oddechowej żeber w okolicy lewego łuku żebrowego, przy czym obrażenia te nie naruszyły czynności narządów ciała i nie spowodowały rozstroju zdrowia na czas przekraczający siedem dni, tj. przestępstwa wyczerpującego znamiona art. 157 § 2 k.k.;

2. oskarżonego J. P. za winnego tego, że w dniu 5 lipca 2011 r. w R., złapał za rękę i szarpał W. P., czym naruszył jego nietykalność cielesną, tj. przestępstwa wyczerpującego znamiona art. 217 § 1 k.k.

W oparciu o art. 66 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 67 § 1 k.k. Sąd warunkowo umorzył postępowanie karne wobec obu oskarżonych na okres próby 1 roku i jednocześnie na podstawie art. 67 § 3 k.k. i art. 47 § 1 k.k., tytułem nawiązki, zasądził na rzecz pokrzywdzonego W. P. :

- od oskarżonego B. P. kwotę 400 zł;
- od J. P. kwotę 200 zł.

Nadto na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. Sąd zarządził zwrot pokrzywdzonemu W. P. dowodu rzeczowego w postaci koszulki oraz na zasadzie art. 629 k.p.k. w zw. z art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonych na rzecz Skarbu Państwa wydatki postępowania w kwocie 144,20 zł, zaś na podstawie art. 7 ustawy z dnia 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych wymierzył im opłaty w kwocie po 100 zł.

Powyższy wyrok, zaskarżony został przez obrońcę obu oskarżonych oraz przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Obrońca zaskarżył wyrok w całości na korzyść oskarżonych, zarzucając iż wydany został z obrazą art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. z uwagi na to, że Sąd, mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny, zaniechał umorzenia postępowania

karnego wobec obu oskarżonych z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynów przez nich popełnionych i wniósł o zmianę wyroku poprzez umorzenie postępowania karnego na zasadzie art. 17 § 1 pkt. 3 k.p.k.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył wyrok na niekorzyść obu oskarżonych, ale jedynie w zakresie rozstrzygnięcia o karze i środkach karnych.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych mający istotny wpływ na treść orzeczenia, polegający na bezzasadnym uznaniu, że wina oraz stopień społecznej szkodliwości popełnionych przez oskarżonych czynów nie są znaczne, co tym samym umożliwiło zastosowanie względem nich instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego;
2. błąd w ustaleniach faktycznych mający istotny wpływ na treść orzeczenia, polegający na wadliwym przyjęciu, że wysokość orzeczonego na rzecz pokrzywdzonego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest adekwatna do stopnia doznanej przez niego krzywdy, jak również dochodów i warunków majątkowych i osobistych sprawców czynów;
3. obrazę prawa procesowego, tj. art. 424 k.p.k., poprzez wadliwe uzasadnienie wydanego wyroku, w szczególności przez zaniechanie szczegółowego wykazania przesłanek, którymi kierował się Sąd przy dokonywaniu wymiaru wysokości środka karnego.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Po rozpoznaniu apelacji, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 3 lipca 2012 r., uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 1 § 2 k.k. i art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. postępowanie karne wobec B. P. oraz J. P. umorzył, a kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Od wyroku Sądu odwoławczego kasację wywiodła pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego W. P., która zaskarżyła orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonych.

Na podstawie art. 523 k.p.k. wyrokowi zarzuciła:

„1. rażąco naruszenie prawa procesowego, art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., poprzez niewłaściwe przeprowadzenie kontroli apelacyjnej i zaniechanie rozpatrzenia zarzutów apelacji oskarżyciela posiłkowego, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia,

2. rażąco naruszenie prawa procesowego, art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k., poprzez przeprowadzenie przez Sąd odwoławczy dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego z pominięciem istotnych okoliczności, ujawnionych w toku rozprawy przed Sądem I instancji, co w konsekwencji doprowadziło do odmiennych ustaleń stanu faktycznego sprawy, a tym samym ma istotny wpływ na treść orzeczenia,

3. rażąco naruszenie prawa procesowego, art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 115 § 2 k.k. i w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k., poprzez wadliwe uznanie, że stopień społecznej szkodliwości zachowań, których dopuścili się oskarżeni B. P. oraz J. P., powinien zostać oceniony przez pryzmat zachowania pokrzywdzonego”.

Autorka kasacji wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie.

Ma rację skarżąca, kiedy wywodzi, że strony nie kwestionowały poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych w sprawie, natomiast zarzuciły błędną ocenę stopnia społecznej szkodliwości przestępstw, jakich dopuścili się oskarżeni na szkodę oskarżyciela posiłkowego W. P., oraz wymiar orzeczonych środków karnych.

Zauważył też to Sąd odwoławczy, który na wstępie swoich rozważań trafnie stwierdził, że „ustalenia faktyczne poczynione zostały w tej sprawie w zasadzie prawidłowo Kwestią sporną pozostała ... ocena stopnia społecznej szkodliwości czynów..., a więc również konsekwencji prawnych, jakie powinny spotkać oskarżonych za przypisane im czyny” (k. 177).

Po przedstawionej deklaracji, Sąd Okręgowy, stosownie do treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. powinien przystąpić do oceny zarzutów apelacji oraz uzasadnienia, dlaczego zarzuty i wnioski apelacji uznał za zasadne lub niezasadne.

Tymczasem z rażąco obrazą wspomnianych przepisów zupełnie odstąpił od oceny apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, kwitując to stwierdzeniem „z obu wywiedzionych apelacji za zasadną uznać należało jedynie apelację obrońcy oskarżonych” (k. 176). Sąd odwoławczy pozbawił w ten sposób oskarżyciela posiłkowego możliwości poznania przyczyn negatywnej oceny jego apelacji. Z dyspozycji art. 457 § 3 k.p.k. odczytywanej w powiązaniu z art. 433 § 2 k.p.k., wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że obowiązkiem Sądu odwoławczego jest przedstawienie, w pisemnych motywach wyroku, powodów uwzględnienia lub nieuwzględnienia zarzutów apelacji, przy czym prezentowane rozważania powinny odnosić się do wszystkich zarzutów. Uchybienia w zakresie wymogów jakie powinno spełniać uzasadnienie Sądu II instancji mogą świadczyć o niedokładnej kontroli instancyjnej oraz uniemożliwić przeprowadzenie kontroli kasacyjnej.

Następnie z niezrozumiałych względów, wbrew wcześniej zajętemu stanowisku, iż ustalenia faktyczne poczynione w sprawie są prawidłowe i niekwestionowane przez strony, Sąd II instancji przeprowadził ponowną ocenę materiału dowodowego. Przypomnieć należy, iż Sąd Rejonowy ustalenie stanu faktycznego oparł głównie na podstawie zeznań pokrzywdzonego W. P. oraz opinii sądowo – lekarskiej, natomiast odmówił wiary wyjaśnieniom oskarżonych. Uzasadnienie przyjętej przez Sąd I instancji oceny materiału dowodowego spełnia wymogi art. 424 § 1 k.p.k. Natomiast Sąd odwoławczy głównie w oparciu o wyjaśnienia oskarżonych stwierdził, że nie można w sposób pewny i kategoryczny ustalić jak zachowywali się B. P. i W. P. podczas manewru wyprzedzania oskarżonego przez pokrzywdzonego. Jednak bezspornym jest, iż w znaczącej mierze pokrzywdzony przyczynił się do powstania konfliktu i jego eskalacji, gdyż doprowadził do bardzo poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa ruchu drogowego, a w konsekwencji do silnego wzburzenia emocjonalnego oskarżonego. Dalej odmiennie niż Sąd Rejonowy – Sąd odwoławczy wywiódł – nie można wykluczyć, że do eskalacji konfliktu doszło na skutek lekceważącego czy wręcz wyzywającego zachowania pokrzywdzonego. Ponadto ustalił, że oskarżony B. P. samodzielną zaniechał stosowania przemocy wobec pokrzywdzonego, zaś J. P.

„działał pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami” (k.178).

Deklarując, że ocenia jedynie stopień społecznej szkodliwości czynów, z obrazą zasad: bezpośredniości, swobodnej oceny dowodów, dwuinstancyjności i art. 424 § 1 k.p.k. Sąd odwoławczy dokonał własnej, odmiennej oceny dowodów oraz poczynił nowe ustalenia faktyczne.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w razie zmiany oceny dowodów oraz ustaleń faktycznych, Sąd odwoławczy powinien stosować się do ogólnych zasad uzasadnienia wyroku określonych w art. 424 § 1 k.p.k. Uzasadnienie takie powinno więc zawierać szczegółową analizę materiałów dowodowych, w szczególności zaś wskazywać zarówno to, dlaczego sąd uznał ustalenia Sądu I instancji za błędne, jak i to jakie fakty uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach oraz dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych (por. T. Grzegorzczak. Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 891 - 892). Opisanym wymogów uzasadnienie Sądu II instancji nie spełnia.

Rażąca obraza art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. mogła mieć istotny wpływ na treść wyroku, w związku z czym Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, który w toku ponownej oceny wniesionych apelacji winien uniknąć uchybień, które stały się przyczyną niniejszego rozstrzygnięcia.

Na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. zarządono zwrot opłaty kasacyjnej na rzecz oskarżyciela posiłkowego.

Podsumowując, orzeczono jak w wyroku.